

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 05. 03. 2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_07_CJL_M

Ročník: II.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Slovní zásoba

Téma: Slovo a jeho význam

Metodický list/anotace:

Seznámení se základními pojmy z oblasti nauky o slovní zásobě, jednoslovná, víceslovná pojmenování, homonyma, synonyma, antonyma ; praktická cvičení k procvičení daných pojmů. Možné využít i v ostatních ročnících jako opakování, ve 4. ročníku jako opakování k ústní části maturitní zkoušky.

Slovo a jeho význam

**Slovo = ustálená jednotka jazyka
tvořená skupinou hlásek, mající vlastní význam.**

- Pojmenovávají skutečnost
 - Poukazují na skutečnost
- Vyjadřují pocity a napodobují zvuky
 - Pomáhají vytvářet věty
- Označují jedinečnou skutečnost

Slovo má význam:

lexikální (slovní)

- věcný, obsahový význam (lev = savec, šelma)

gramatický (mluvnický)

- získá při zapojení do věty, vyjadřuje mluvnické kategorie (lev = podst. jm., 1. pád...)

Rozlišujeme slova:

- **Jednoznačná** (mají jen jeden význam)
- **Mnohoznačná** (více významů)
- **Homonyma** (slova souzvučná; stejně znějí – mají odlišný význam, jsou bez významové spojitosti)
- **Synonyma** (slova souznačná; mají různou podobu – ale stejný nebo podobný význam)
- **Antonyma** (slova opačná, protikladná)

Která z následujících slov jsou mnohoznačná a která jednoznačná?

- Praha
- Matka
- Zájmeno
- Sasanka
- Šumava
- Koruna
- Kohoutek
- Jazyk
- Kyselina sírová
- Jednoznačné
- Mnohoznačné
- Jednoznačné
- Jednoznačné
- Mnohoznačné
- Mnohoznačné
- Mnohoznačné
- Mnohoznačné
- Jednoznačné

Uved'te různé významy těchto mnohoznačných slov:

- Šumava
 - Koruna
 - Kohoutek
 - Jazyk
 - Pata
 - Oko
- Pohoří, název chleba
 - Kruhová ozdoba hlavy; část stromu; vrchol – např. skladby...
 - Malý kohout; zakončení vodovodu; rostlina...
 - Smyslový orgán; část boty; řeč...
 - Zadní část chodidla; část punčochy nebo boty; spodní část sloupu...
 - Zrakový orgán; nástroj k lovení zvěře; díra na punčoše...

Vysvětlete významy homonym!

Pokuste se najít další příklady.

- Vinice – vinice
- Kolej – kolej
- Rys – rys
- Travička – travička
- Pozemek s vinnou révou – provinilá žena
- Stopa po kole – ubytovna studentů
- Šelma – výkres, nákres
- Zelený trávník – žena, která někoho otrávila

Která z dvojic jsou synonyma, která antonyma a která nepatří ani do jedné skupiny?

- Dům – barák
- Hezký – pěkný
- Jít – stát
- Kouřit – hulit
- Let – led
- Zelenina – celer
- Židle – křeslo
- Kopaná – fotbal
- Nad – pod
- Slepice - kvočna
- Synonymum
- Synonymum
- Antonymum
- Synonymum
- Nepatří nikam = homonymum
- Nepatří nikam
- Nepatří nikam
- Synonymum
- Antonymum
- Nepatří nikam

Citace, zdroje a literatura:

- MGR. MUŽÍKOVÁ, Olga a kol. *Odmaturuj z českého jazyka*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2007, ISBN 80-7358-082-9.